

dulgentias etiam plenissimas, et per modum Jubilei, propter hanc solam causam, et quidem prudentissime, atque sanctissime, quia ceterae omnes cause ad hanc fere ordinantur, ut fides, caritas, et religio augeantur in Christiano populo. Ergo, si hic fructus immediate speratur ex ipsa indulgentia, quia nimis fideles ob illud spirituale lucrum obtinendum majori cum fervore et diligentia confessiones faciunt, ad Eucharistiam accedunt, etc., sufficiens ratio est ad indulgentias concedendas, quamquam in earum uso et frequentia moderatio necessaria sit, ne et ipsae vilescant, et consequenter fructus illae impediatur.

Ad particularem indulgentiam, particularem causam sufficere. Conclusio secunda.

8. Secundo dicendum est, quando indulgentia est particularis, sufficere particularem causam illi proportionatam. Ratio est, quia sufficientia hujus cause non fundatur in universalitate, sed in honestate et proportione; hoc enim probant adducta in sectione praecedente, neque aliud colligi potest ex aliquo principio certo. Explicatur autem amplius haec veritas descendendo ad particularia. Potest igitur esse haec indulgentia particularis respectu totius Ecclesiae, communis vero respectu aliorum provinciarum, vel religionis; et tunc manifestum est sufficere causam eodem modo particularem, id est, propriam illius provinciae, vel religionis, respectu vero illius communis et universalis; sic enim servatur proportio; et ita est usitatum in multis indulgentiis specialiter concessis Religionibus, Confraternitatibus, Populis, aut Provinciis, ut Indis, verbi gratia. Quapropter de hac causa nihil amplius dicendum occurrit, sed applicanda cum proportione sunt dicta in praecedenti assertione, quia non semper necesse est, ut causa immediate pertineat ad totam illam communitatem; sufficit enim quod spectet ad aliquam praecipuam partem ejus, et sic de aliis. Aliquando vero fieri potest, ut haec indulgentia sit particularis, seu omnino personalis; et tunc sufficit causa ejusdem ordinis, id est eodem modo particularis, seu personalis, quia illa est causa proportionata; sicut in distributione materialis thesauri, quamvis non intercedat communis necessitas, vel causa, si tamen in una persona inveniatur, illa sufficit, ut ei saltem subveniatur.

9. *Objectio.* — *Solutio.* — *Exemplis demonstratur, in particularibus personis posse esse*

sufficientem causam indulgentie. — *Idem exemplo voti suadetur.* — Dices: ergo ad concedendam indulgentiam alicui personae sufficiet personalis necessitas evadendi penas purgatorii; ut, verbi gratia, poterit Pontifex cui libet homini morienti indulgentiam plenariam concedere, solum propter hanc causam personalem, quod est in morali periculo eundi ad purgatorium; hoc autem repugnat superioris dictis. Respondeatur, negando consequentiam; jam enim supponimus necessariam esse causam extrinsecam praeter finem intrinsecum indulgentiae, ad quem spectat illa necessitas evadendi penas purgatorii; praeter hanc ergo causam necessaria est in eadem persona aliqua alia honesta, et gravis, quae in hoc proportionata sit quantitati indulgentiae, et hanc dicimus sufficere particularem, et personalem. Potest autem esse multiplex. Aliquando enim talis causa sumitur ex pietate, vel officiis exhibitis Ecclesiae a tali persona; et hoc modo solet Pontifex Romae concedere indulgentiam plenariam jamjam morienti, sine nova causa, solum, quia aut in honestate vitae, aut in servitiis Ecclesiae exhibitis excellit. Estque haec causa honestissima, tum in premium virtutis, vel quandam gratitudinem, tum in exemplum aliorum, ut ea spe ad similia opera excitentur. Et huic similis videtur illa indulgentia quam concessit Martin. V. in fine Conc. Constantiens., omnibus, qui in Concilio adfuerant. Alia vero causa esse potest utilitas vel necessitas spiritualis talis personae, ut, verbi gratia, si aliquis pecularis fructus spiritualis in ea speretur ratione indulgentiae, ut quod majori diligentia et fervore exomologesim faciat spe indulgentiae, etc. Nam si hujusmodi fructus respectu totius communitatis est sufficiens, ut toti communitati similis indulgentia concedatur, cur non sufficiet respectu unius personae cum proportione? Simile est, si quispiam, morti jam vicinus, nimium esset dejectus animo, et pene diffidens de salute sua, et per concessionem indulgentiae crederetur erigendus in spem, etc., illa profecto esset sufficiens causa concedendi indulgentiam, quia etiam illa est causa extrinseca, et valde pia, et proportionata. Habemusque exemplum in Paulo, qui 2 ad Cor. 2, peccatori veniam concessit, ut non circumveniretur a Satana, aut nimia tristitia absorberetur. Propter has ergo, et similes causas particulares merito concedi possunt indulgentiae personales. Quod recte declaratur exemplo voti, quod, quia personale

est, recte dispensatur propter specialem causam vel necessitatem talis personae; nec tamen satis erit sola necessitas liberandi hominem ab illo debito et onere, quo gravatur, nisi alia extrinsecus acedat, quae valde difficilem, aut incommodam reddat voti observantiam; cum eadem autem proportione similis necessitas sufficit ad indulgentiam personalem, ut declaravimus. At vero si esset votum communitatis, causa dispensandi deberet ad totam communitatem pertinere, si cum communitate dispensandum esset; servatur ergo proprie.

40 Particularem causam interdum sufficere ad universalem indulgentiam. — Objectio. — Solutio.

Addo vero ulterius, particularem, seu personalem causam interdum sufficere, ut universalis indulgentia concedatur. Probatur ex eodem principio, quia interdum talis potest esse persona, ut ejus necessitas vel utilitas reputetur gravissima, et talis, ut merito possit per tale medium procurari, ut, verbi gratia, si pro impenetranda salute regis, aut Praelati, vel aliquis viri utilissimi reipublicae, indulgentia concedatur. Dices, tunc bonum illius personae esse commune bonum, et ideo, licet materialiter, seu subjective, ut sic dicam, causa videatur privata, tamen virtute et estimatione morali esse publicam. Respondeo imprimis concedendo totum; nihilominus tamen verum est, bonum illud, quod proxime intenditur, unius esse personae, quamvis mediate redundet in bonum communitatis. Quod quidem de bono cujuscunq; personae dici potest, quia bonum partis per se redundat in bonum totius, quamvis una pars possit esse utilior corpori quam alia, quod etiam considerandum est ad proportionem hujus cause. Hinc vero ulterius dicetur, fieri posse, ut licet persona non sit utilis reipublicae ex pecuniari munere publico, quod in illa exercet, sed solum sit insignis, vel sanctitate, vel litteris, vel etiam nobilitate, merito fieri posse, ut in illius favorem, et propter ejus bonum favor aliquis communitati concedatur, nam ex circumstantia personae talis causa gravis est, semperque redundat saltem mediate in Ecclesiæ commodum. Maxime vero hoc expedire potest, quando talis indulgentia concessa in favorem hujusmodi personae, aut habet rationem premii virtutis, aut rationem gratitudinis, ut si talis persona publicum habet testimonium honestæ et sanctæ vitae, aut specialia beneficia in Ecclesiam contulit; nam est magnum Ecclesiæ bonum, ut alii intelligent Ec-

clesiam specialem gratiam et favorem spiritualem conferre hujusmodi hominibus, ut ad eorum imitationem alii animentur. Atque ita nunquam excludimus utilitatem Ecclesiæ, quæ ex singulorum etiam commodis redundant; sed solum dicimus necessarium non esse ut causa proxime intenta ad communitatem formaliter pertineat.

41. Intercessionem alicujus personæ posse conferre ad causam indulgentie honestandam.

— Sola tamen intercessio non est causa sufficiens. — Atque hinc ulterius sequitur, intercessionem seu petitionem alicujus personae posse aliquando multum conferre ad honestandam seu complendam causam indulgentiae; sicut in superioribus dicebamus usitatum fuisse in principio Ecclesiæ ad petitionem Martyrum seu Confessorum dare veniam lapsis, ad imitationem Pauli, 2 ad Cor. 2, dicentis: *Nam et ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi.* De quo videri possunt, 35, q. 9, c. *Veniam*, ex Innoc., I, ep. 23 ad Episcop. Macedoniae, c. ult., et Cypr., ep. 15 ex seqq.; idem ostenditur exemplo Dei, qui unius precibus alteri ignoscit; inde enim servata proportione intelligimus esse opus virtutis aliorum precibus moveri ad remittendum aliis, et consequenter motivum hoc, si debitum circumstantiis vestiatur, posse ad honestandam causam indulgentiae juvare. Dico autem *juvare*, quia vel nunquam, vel raro accidit, ut sola intercessio alicujus sit tota causa et sufficiens ad honestatem et valorem indulgentiae; quia quod Pontifex id faciat, ut suam voluntatem vel desiderium expletat, non satis est; cur ergo sufficit, ut id faciat solum ad excludam voluntatem alterius rogantis, si nulla alia causa honesta et sufficiens subsit? Itaque regulariter necesse est, ut ille, qui intercedit pro indulgentia obtainenda, praeter voluntatem suam, justam causam afferat, propter quam indulgentia concedi valeat.

42. Sæpe enim contingit, ut existat causa sufficiens, et nihilominus Papa nolit indulgentiam concedere, vel non integrum, vel non ita frequenter, sed raro; nam haec omnia arbitria sunt, et causa, licet sufficiat, non imponit obligationem. Quoad haec ergo omnia, multum valere potest intercessio ad movendam voluntatem Pontificis. Atque ita fateatur Clemens VI, in extrav. *Unigenitus*, de Pœnit. et remiss., se precibus et supplicationibus Romanii populi inductum fuisse, ut centenarium Jubilæi annum ad quinquage-

narium revocaret, suppositis autem aliis honestissimis motivis, quæ ibi proponit. Sextus vero IV, in extrav. Quorundam, sub eodem titulo, fatetur, et se et Paulum prædecessorem suum, multorum principum et aliorum Christi fidelium, ac aliarum devotarum personarum pulsatos precibus, diversas indulgentias, et peccatorum remissiones plenarias nonnullis Ecclesiis, monasteriis et piis locis concessisse. Interponit autem hæc verba, animarum saluti fidelium intenti, per quæ significat semper observasse justam rationem ad tales indulgentias concedendas. Nec tamen solum potest valere hæc intercessio ad inclinandam voluntatem Pontificis ad exercitium actus, ut sic dicam, sed etiam aliquando juvat ad complendam causam, quæ indulgentiam justificat. Primo quidem, quia ipsam intercessio est pia actio et quædam fidei professio, et specialis devotione ad Apostolicam sedem, ejusque claves, et ad salutem animarum, quæ omnia sunt aliqua remuneratione digna. Deinde, si persona, quæ intercedit, sit de Ecclesia bene merita, propter obsequia in eam collata, etiam accedit ad causam justam, ut talis gratia illi concedatur per modum gratitudinis, ut ex dictis constat.

13. *Non est necesse ut a recipiente indulgentiam aliquid opus exigatur.* — Ultimo ex dictis infero, ad honestam causam indulgentiae non semper necessarium esse, ut a recipiente aliquid exigatur, quod ad illam causam suo modo concurrat, quamvis Soto et nonnulli alii simpliciter ita loquantur. Probatur, quia non semper necessarium est opus ex parte lucrantis indulgentiam; sed illud subsidium aliquo actu, vel opere conferendum est; ergo neque illud exigere est semper necessarium, quamvis si exigatur, sit necessarium illud implere. Unde multo minus necessarium erit postulare semper manus adjutrices. Quando enim causa indulgentiae talis est, ut necessario requirat eleemosynas, ut executioni mandari possit, tunc quidem necesse est illud onus imponere; tamen quia illa causa non est semper necessaria, ut satis ex dictis constat, ideo neque hoc subsidium necessarium semper est; frequenter autem postulatur, quia est opus valde gratum Deo et proximis utile, et ad redimenda peccata proportionatum. Et ad eumdem modum ratiocinandum est de aliis operibus misericordiae, penitentiae, aut religionis, et de subsidio orationum, quæ interdum publicæ, interdum private exiguntur, et possent etiam pure mentales postulari, et

sufficere, propter easdem causas. Denique tot bona merita possunt in aliquo supponi, aut talis potest esse modus indulgentiae, ut necessarium non sit novum concursum ex parte recipientium postulari, ut rationibus et exemplis supra demonstratum est. Unde non est, quod Soto obmurmuret, et mordeat Praelatos Ecclesiæ, quod ad exaltandam suam auctoritatem indulgentias interdum concedere videantur, quia si non tam personam suam respiciant, quam dignitatem, non est ambitionis, sed religiosa intentio, potestque esse valde utilis Ecclesiæ, ut fideles majorem reverentiam erga suos Praelatos concipient; quare si cum debita moderatione id fiat, non erit indulgentia invalida, etiamsi absque alio pio opere, sola benedictione aut verbo concedatur. Quod vero subiungit idem Soto, de Praelato concedente indulgentiam, *propter suam particularem affectionem* ad aliquod sacellum, vel altare, multo minus habet (etiam in specie) quod reprehendi merito possit. Illa enim particularis affectio non excludit rationabiles causas, ob quas similes indulgentiae piis locis concedi solent; sed determinat voluntatem ad hunc locum potius quam ad alium; in hoc autem, per se loquendo, nulla est inordinatio, neque effectus ille per se malus est, sed potius ex vi objecti est religiosus.

14. *Fundamento Soti satist.* — *Confirmatio ejusdem dilvitur.* — Nec fundamentum Soti alicujus est momenti contra nostram sententiam. Nam, licet thesaurus sit communis, tamen dispensatio ejus fit per applicationem ad particulares personas, vel plures, vel unam; causa autem non debet esse æqualis ipsi thesauro secundum se, sed applicationi ejus. Neque vero thesaurus ille ita communis est, ut sit sub dominio communitalis; non est enim nisi sub dominio Dei vel Christi, qui dispensationem ejus Vicario suo commisit, quam volunt fieri in commune bonum fidelium; et ita quoad usum vel utilitatem dicitur thesaurus ille communis. Ex illo tamen providendum est, non tantum universæ communitali ut sic, sed etiam singulis personis ejus, prout ratio vel discretio postulaverit. Et ideo non semper requiritur communis causa, sed juxta modum dispensationis. Ad confirmationem autem responderetur imprimis, omnia, quæ diximus, satis esse a nobis confirmata decretis et testimonio, quæ ostendunt antiquum usum. Deinde, etiamsi usus non esset antiquus, sufficeret nobis auctoritas eorum Pontificum qui nostra ætate floruerunt; nam præter Pontificiam

auctoritatem, doctrina, prudentia et sanctitate valde illustres extiterunt. Ut omittam, omnia, quæ diximus, suppositis fidei principiis, ita esse rationi consentanea, ut aliam confirmationem non requirant. Hic vero statim sese offerebat questio, an de facto semper sentiendum sit indulgentiam habere causam legitimam, ut tantum operiar, quantum conceditur, seu quantum sonat. Hæc vero proprie locum habebit post disputacionem sequentem.

DISPUTATIO LV.

DE CAUSA EFFICIENTE INDULGENTIARUM.

Hæc est altera causa extrinseca indulgentiarum, de qua nonnulla certa sumi possunt ex prima disputatione hujus materiae. Primum est, causam principalem indulgentiae esse Christum Dominum, in quo est et potestas excellentiae remitti peccata, et dominium thesauri, per cuius applicationem fit remissio. De ipso vero thesauro, quem multi collocant inter causas effientes indulgentiae, quia continet organum seu pretium, virtute cuius fit talis remissio, in secunda disputatione diximus, quia necessarium fuit ad explicandam essentiam indulgentiae, et quia est veluti materia circa quam versatur, applicando et dispensando illum, et quia satisfactio applicata, est veluti forma expellens reatum temporalis poenæ. Rursus ostendimus, Christum Dominum dedisse Ecclesiæ suæ potestatem concedendi indulgentias, quia licet ipse sit principalis auctor hujus beneficii, noluit tamen immediate per seipsum hoc munus exercere juxta ordinariam legem, sed per homines, quibus potestatem ligandi et solvendi contulit. Unde concluditur, proximam causam efficientem indulgentiae esse aliquem hominem, illum scilicet, in quo est talis potestas a Christo commissa. De qua potestate conclusimus, per se ac formaliter pertinere ad potestatem jurisdictionis. Ex quo rursus manifestum esse diximus hanc potestatem principaliter residere in Summo Pontifice, qui in terris est veluti fons totius Ecclesiastice jurisdictionis. Unde etiam constat, post Christum, Pontificem esse precipuam causam efficientem indulgentiarum. In hac ergo disputatione pauca prius de ipso Pontifice Summo nobis dicenda sunt, non tam propter indulgentias, quam propter alias remissiones, quæ cum indulgentia, vel ad modum indulgentiae concedi

solent. Deinde vero dicemus de aliis qui participant hanc potestatem, et de gradu et modo quo illam accipiunt.

SECTIO I.

An solus Summus Pontifex habeat divino jure potestatem concedendi indulgentias.

1. *Conclusio affirmans de Pontifice.* — Certum imprimis est, Summum Pontificem habere potestatem concedendi indulgentias in universa Ecclesia, tolam enim habet sibi subjectam. Certum item est habere hanc potestatem a divino jure, seu a Christo Domino, qui Petro oves suas commisit; neque enim aliunde habere potest, cum non habeat in terra superiore. Denique in hoc eadem est ratio de hac potestate, et de universa Pontificis jurisdictione; de qua in proprio loco ex professo dicendum est. Atque in his convenienti Theologici omnes. Et confirmari possunt ex his quæ in prima disputatione diximus. Dubitatur tamen, an hoc sit proprium Summi Pontificis, et quomodo.

2. *Dubium de Concilio generali.* — Et imprimis interrogari potest, an aliis præter Pontificem habeat hanc potestatem circa universam Ecclesiam, praesertim ex divino jure. Quod quidem ad summum potest de Concilio generali dubitari, quia præter illud, nulla congregatio hominum habet jurisdictionem in universam Ecclesiam, sicut nulla singularis persona eam habet præter Summum Pontificem. De Concilio ergo generali videtur, quod habeat hanc potestatem concedendi indulgentias pro tota Ecclesia, quia habet potestatem ferendi leges, et excommunicandi; ergo etiam habebit potestatem absolvendi per indulgentias. Secundo, quia dispensatio thesaui alicujus communicatis ad totam communitalitatem pertinet, ut patet in omni republica; ergo similiter potestas dispensandi Ecclesiasticum thesaurum pertinet ad Ecclesiam universalem; sed Concilium generale representat universalem Ecclesiam, ut docuit Martinus V in Concilio Constant., in fine; ergo. Tertio, quia in Concilio generali sunt omnes pastores et spirituales judices Ecclesie; ergo ad illos pertinet universalis dispersatio, vel remissio per indulgentias.

3. *Quorundam sententia.* — *Vera sententia.* — Propter hæc non desunt auctores qui affirmant posse Concilium generale hujusmodi indulgentias concedere, eamque potestatem a jure divino habere. Ita tenet Panormit., in